

# Motion till riksdagen

1988/89: So637

av Gunilla André m. fl. (c)

Inrättande av en barnombudsman

---

I samband med mödra- och barnhälsoutredningen för några år sedan analyserades hälsoläget bland Sveriges barn. Man fann då att de största hälsoproblemen bestod i olycksfall, kostrelaterade sjukdomar och psykosociala sjukdomar.

Orsaken till dessa hälsoproblem står att finna i den miljö som barnen växer upp i. Den omgivning som inte förmår ge barnen en god fysisk, social och psykisk utveckling. Barnläkare tvingas konstatera sina och samhällets tillkortakommanden när det gäller att hjälpa barn, som lever under ogynnsamma uppväxtförhållanden. Omständigheter som i sin tur senare leder till missbruk av alkohol och narkotika bland ungdomar.

Under detta sekel har hela västvärlden generellt sett fått bättre materiella levnadsförhållanden och därmed en förbättrad hälsa bland de äldre. Däremot har barnfamiljernas ekonomi och barnens levnadsförhållanden under de senaste 15–20 åren försämrats. Flera ekonomiska analyser påvisar detta. Småbarnföräldrarna har svårt att få tiden att räcka till för sina barn under de första viktiga levnadsåren då behovet av närhet och trygghet är som störst.

Den största enskilda dödsorsaken bland barn över ett år utgör olycksfallen. För att förebygga skador på våra arbetsplatser – som leder till i stort sett lika många dödsfall och läkarbesök som bland barnen – finns cirka 100 000 skyddsombud till en kostnad som lågt räknat uppgår till en miljard. Motsvarande tal när det gäller barn: en handfull barnskydds- eller barnmiljökonsulenter till en kostnad av ungefär en miljon kronor.

I förskolan och på daghemmen har barngruppernas storlek ökat, budgeten för skolmåltiderna dragits ner. Också utanför skolan tenderar barnens intressen att prioriteras lägre än förut. Stöd till barn som lever i social misär, blir vanvårdade, misshandlade och sexuellt utnyttjade har försämrats.

Socialutskottets betänkande 1985/86: 18 Barns rättsskydd är eftersatt – sällan prövas exempelvis ansvarsfrågan i domstol vid barnolycksfall. I vårdnadstvister och omhändertagandearärenden tillvaratas barnens intresse otillräckligt. De omhändertagna barnens situation är på grund av socialnämndens knappa resurser otillräckligt beaktade. Barns rättslöshet kommer också klart till synes vid myndigheternas handläggning av flyktingärenden.

Inom hälso- och sjukvården, inom socialtjänsten och på skolområdet finns exempel på en fortskridande urholkning av barnkompetensen –

exempelvis ersätts barnsjuksköterskor med distriktssköterskor – personal som dessutom måste använda merparten av sin arbetstid åt hemsjukvård och äldreomsorg. Ytterligare ett exempel – inom skolan dras specialundervisningen ner.

Mot. 1988/89  
So637

Oftast är någon barnkompetens inte representerad när det rör samhällets utveckling och beslut på lång sikt – statsplanering, miljöskydd och hälsopolitiska ställningstaganden.

Svenska barnläkarföreningen har föreslagit inrättandet av en statlig barnombudsman som skall ta tillvara barnens speciella behov och livsvillkor. En barnombudsman som skall förfoga över ett kansli bestående av en jurist, en sociolog och kanslipersonal.

I Norge har en sådan modell prövats. Efter en dryg fyraårsperiod har det norska barnombudet behandlat 8 000 framställningar som gällt barns rätts-säkerhet, fysiska miljö, skolor, lekmöjligheter, olycksfall osv. Man arbetar också för att vid varje formellt beslut ett särskilt kapitel med rubriken "Konsekvenser för barn" skall finnas med.

Svenska barnmiljörådet har vissa liknande arbetsuppgifter, men de är begränsade till i huvudsak olycksfallsprofylax och lekmiljö. Med andra ord endast en liten sektor av hela det område som berör barns rättmätiga behov av omvårdnad, skydd och trygghet.

## Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs  
att riksdagen beslutar hos regeringen begära ett förslag om inrättandet av en barnombudsman.

Stockholm den 25 januari 1989

*Gunilla André (c)*

*Karin Starrin (c)*

*Marianne Andersson (c)*